

Kaikille kaveri!

- kaverikerho sosiaalisten taitojen kehittäjänä

Kaikille kaveri!

- kaverikerho sosiaalisten taitojen kehittäjänä

Kaikille kaveri! – kaverikerho sosiaalisten taitojen kehittäjänä

Kerhonoijaajan opas, 9

Kirjoittaja

Tuula Leppäkari, Kerhokeskus - koulutyön tuki ry

Toimittaja

Marjo Kenttälä, Kerhokeskus - koulutyön tuki ry

Taitto

Annika Jokinen, Kerhokeskus - koulutyön tuki ry

Julkaisija

Kerhokeskus - koulutyön tuki ry

Kuvitus

Kannen kuvassa käytetty piirros: Sinna Hänninen, Savion koulu
Valokuvat: Heidi Uutela. Kuvien lapset eivät liity Savion koulun kerhotoimintaan.

ISBN 978-952-5853-25-4 (pdf)

ISBN 978-952-5853-26-1 (nid.)

2011

SISÄLLYS

KAVERIKERHO – SOSIAALISTEN TAITOJEN KEHITTÄMISTÄ KOULUN KERHOTOIMINNASSA	4
KOULUN KERHOTOIMINTA	5
KAVERITAITODOT	6
KOKEMUS MONIAMMATILLISESTA YHTEISTYÖSTÄ KAVERIKERHOTOIMINNASSA.....	8
KAVERIKERHON TARVE	8
TAVOITTEET	9
TOIMINTA	9
KAVERIKERHON SISÄLLÖT	11
TOIMINTAVINKKEJÄ KAVERIKERHOON	12
TOIMINTAVINKKEJÄ ULKONA	14
TOIMINTAVINKKEJÄ SISÄLLÄ	15
VÄLINEILLÄ KISAILUA	16
RAKENTELUA JA MUOTOILUA	17
KEITTIÖSSÄ VALMISTETAAN JA HERKUTELLAAN.....	18
RAUHALLISTA OLOA	19
TUNNETAITOJA ERILAISILLA PELEILLÄ.....	20
ROOLILEIKKEJÄ.....	22
LÄHDEKIRJALLISUUS	23

KAVERIKERHO – SOSIAALISTEN TAITOJEN KEHITTÄMISTÄ KOULUN KERHOTOIMINNASSA

Kaverikerhon tarkoituksena on edistää kaveruutta ja hyvää yhdessä-oloa sekä ystävyyttä. Tässä oppaassa esitellään kaverikerho yhtenä esimerkkinä moniammatillisen yhteistyön hedelmistä. Kaverikerhoa kokeiltiin Laukaassa ensimmäisen kerran Savion kyläkoululla. Kerhotoiminta on vakiintunut kolmessa kokeilussa ja sitä kehitetään edelleen.

Materiaalin tavoitteena on kannustaa kouluja hyödyntämään resursseja koulun kerhotoiminnan järjestämisessä monipuolisesti yli hallintokuntien rajojen. Tavoitteena on rohkaista löytämään ratkaisuja lasten ja nuorten hyvinvointia tukevaan toimintaan moniammatillisessa yhteistyössä. Koulun oppilashuoltoryhmä osallistuu tässä mallissa aktiivisesti kerhotoiminnan ideoimiseen ja järjestämiseen. Vanhemmat ovat olleet tärkeänä taustatukena kerhotoiminnassa. He ovat kannustaneet lapsia osallistumaan kerhotoimintaan ja etsimään omaa harrastusta tai ajanvietettä. Näin he ovat rohkaisseet lasta sitoutumaan pitkäjänteiseen ohjattuun vapaa-ajan toimintaan.

Oppaassa tarkastellaan lasta humanistisesta näkökulmasta, subjektina. Hän on itsenäisyydestään huolimatta aina vuorovaikutuksessa ja sidoksissa perheeseen ja ystäviin. Lapsi on aktiivinen ja toimintahaluinen, haluaa tutkia ympäristöään ja kehittää luovuuttaan. Itsensä kehittämisen ja toteuttamisen lapsi tarvitsee ympäristönsä tukea ja apua. Silloin yksilön perustarpeet – turvallisuus, rakkaus ja hyväksyntä – korostuvat. Psykomotorinen tutkimus todistaa ihmisen olevan kokonaisuus: keho ja mieli, tunne ja järki ovat osallisena kaikessa toiminnassamme.¹

Opas on tarkoitettu oppilashuoltoryhmille, opettajille ja erityisopettajille sekä sosiaalitoimen perhe- ja lapsityöntekijöille sekä myös vanhemmille ja muille kasvattajille. Opas koostuu kolmesta osasta: ensimmäinen osa kertoo koulun kerhotoiminnasta ja kaveritaidoista yleisesti, toisessa osassa kurkistetaan Savion kyläkoulun kokemuksiin moniammatillisesta yhteistyöstä kaverikerhotoiminnassa ja kolmas osa on oikea aarrearkku toimintaideoineen kaverikerhojen ohjaajille!

KOULUN KERHOTOIMINTA

Opetussuunnitelman perusteissa kerhotoiminnan tavoitteena on

- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen
- antaa mahdollisuus sosiaalisten taitojen kehittämiseen
- antaa mahdollisuus yhteisöllisyyteen kasvamiseen
- antaa mahdollisuus onnistumisen ja osaamisen kokemukseen
- luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen
- kannustaa lapsia ja nuoria omaan kulttuurin tuottamiseen
- harrastuneisuuden tukeminen
- myönteisten harrastusten edistäminen²

Koulujen tilat ovat monipuolisessa vapaa-ajan käytössä ja niissä toimii monenlaisia kerhoja. Koulun kerhotoiminta on aina osa koulun toimintaa. Se merkitään lukuvuoden toimintasuunnitelmaan. Koulun kerhot ovat osallistujille aina maksuttomia ja perustuvat vapaaehtoisuuteen. Kerhoja ohjaavat opetus- tai kasvatusalalan ammattilaiset tai muut rehtorin nimeämät aikuiset. Osallistujat suunnittelevat kerhoisällön yhdessä ohjaajansa kanssa.

Kerhotoiminnassa harjaannutetut sosiaaliset taidot tukevat erinomaisesti myös koulutyötä ja auttavat sopeutumaan ympäröivään yhteiskuntaan. Erilaisuuden sietäminen on suuri haaste lapselle ja nuorelle, jolla on vaikeuksia toimia yhdessä toisten kanssa. Yhdessä oleminen vaatii monenlaisia sosiaalisia taitoja: toisaalta mukautumista toisten toiveisiin ja taas toisaalta omien rajojen löytämistä.

Kerhotoiminta on vapaampaa kuin oppitunnit. Siihen ei kohdistu suorituspaineita arvioinnin vuoksi. Kerhotoiminnan luonteeseen kuuluu se, että lapsessa ja nuorella tapahtuvat prosessit ovat tärkeitä. Tärkeää on myös se sisäinen kehitys, joka näkyy ajan kuluessa. Kerhotoiminnassa ollaan vapaassa henkisessä tilassa, kun ei olla tuimmassa koulukaverijoukossa tai edes omassa ikäryhmässä. Kerholainen voi löytää keinoja solmia uusia ystävyys-suhteita tai kokea vapautta mahdollisista ryhmäpaineista.

Kerhominän muodostuminen on eräs kasvuprosessi. Kerhominä voi muodostua hyvinkin toisenlaiseksi kuin kouluminä. Tavoitteena on kuitenkin aina tukea myönteisen minäkuvan muodostumista. Ohjaajan ja opettajan luottamuksellinen yhteistoiminta voi avata uusia ulottuvuuksia oppilaan auttamiseksi ja ymmärtämiseksi. Ks. lisää³.

KAVERITAIIDOT

Kaveritaidot ovat sosiaalisia taitoja. Ne painottuvat vuorovaikutuksessa vertaisryhmän tai yksittäisen vertaisen kanssa. Näitä taitoja jokainen voi kehittää ja ne vahvistuvat nimenomaan toisten kanssa toimiessa.⁴

Kaveritaitoja ovat muun muassa:

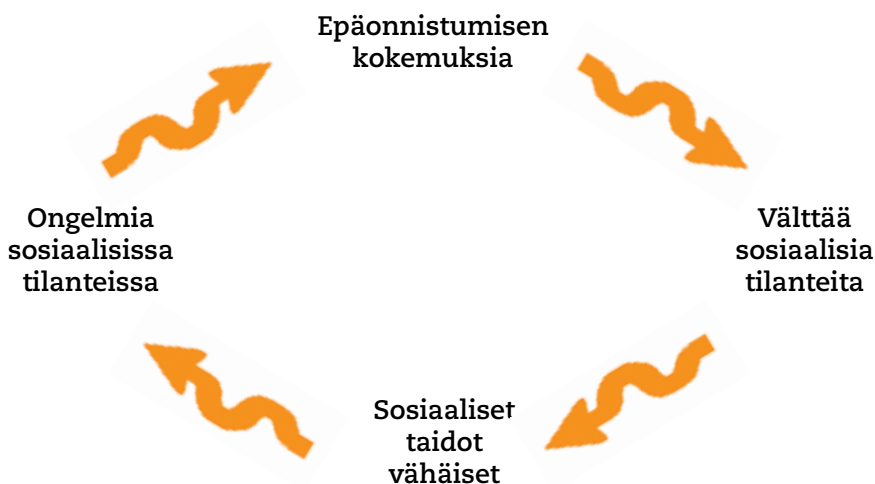
- kyky omien mielipiteiden ilmaisemiseen
- kyky omien tunteiden ilmaisemiseen
- oma-aloitteisuus tutustuessa uusiin ihmisiin
- toisen ihmisen toimintaan vastaaminen
- omanarvontunne
- valmius rakentaa ratkaisua ristiriitatilanteessa
- valmius puolustautua ja hakea apua kohdatessaan kiusaamista
- se, ettei kiusaa muita

Kaveritaidot ja sosiaaliset taidot on määritelty YAD Youth Against Drugs ry:n Ehkäisevän työn alueellisen mallin mukaan. Mallissa toiminnan huomio on kohdistettu lasten sosiaalisten taitojen vahvistamiseen. Sosiaaliset taidot ovat yleisesti hyväksyttyä opittua sosiaalista käyttäytymistä. Se luo mahdollisuuden rakentavaan vuorovaikutukseen ihmisten välille.⁵

Greshamin ja Elliotin⁶ kehittäemän jäsentelyn mukaan sosiaalisissa taidoissa on viisi ydinaluetta:

1. **Yhteistyötaito**, joka koostuu toisten auttamisesta sekä sääntöjen ja ohjeiden noudattamisesta.
2. **Assertiivisuus eli aloitteellinen käyttäytyminen**, joka pitää sisälleen esimerkiksi neuvojen ja avun kysymisen, oma-aloitteellisuuden toisiin tutustumisessa sekä toisten toimintaan vastaamisessa.
3. **Vastuu**, joka tarkoittaa kykyä toimia ihmisten, asioiden tai omaisuuden kanssa vastuullisesti.
4. **Empatia**, joka määrittellään kyvyksi huomioida toisten tunteet ja näkökulmat sekä tunnistaa ja ilmaista omia tunteita.
5. **Itsekontrolli**, jossa on kyse rakentavasta käyttäytymisestä ristiriitatilanteissa.

Lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä voidaan tukea monenlaisin harjoittein. Toimintakokemusmenetelmät, piirtäminen, leikkiminen, pelaaminen ja kirjoittaminen ovat lapselle luontevia harjoituksia. Sosiaaliset taidot kehittyvät koko elinajan. Myönteiset oppimiskokemukset varhaisiällä luovat pohjaa myöhemmin tapahtuvalle kommunikaatiotaitojen oppimiselle.

Sosiaalisten taitojen ongelmien noidankehä. Kehitelty Rintala & al. (2005, 80) Liikuntakokemusten noidankehän pohjalta.

On tärkeää ohjata lasta sosiaalisten taitojen harjoitteluun hänen omista vahvuuksistaan lähtien. Lapsen tukeminen niin, että hän oppii hyväksymään itsensä ja saa mahdollisuuden tulla sellaiseksi kuin hän voi ja tahtoo, on hyvä lähtökohta.

Jotkut lapset viihtyvät yksin. Silloin yksinäisyys on lapsen oma valinta, vaikka hänellä olisikin sosiaalisia taitoja. Silloin hän halutessaan pystyy löytämään seuraa. Jos lapsi ei pidä sosiaalisia taitojaan yllä, ei riitä se, että hän sanoo haluavansa olla yksin. Lapsihan voi selittää näin siksi, että hän ei halua tunnustaa todellista tilannetta edes itselleen: hänellä ei ole kavereita ja hän kokee toisten kanssa olemisen hankalaksi.⁷

KOKEMUS MONIAMMATILLISESTA YHTEISTYÖSTÄ KAVERIKERHOTOIMINNASSA

KAVERIKERHON TARVE

Laukaan kunnan Savion kyläkoulussa toimii moniammatillinen oppilashuoltoryhmä. Ryhmään kuuluvat koulunjohtaja, luokanopettaja, kiertävä erityisopettaja, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi ja sosiaalitoimen perhetyöntekijä. Tarvittaessa mukaan kutsutaan myös koululääkäri ja muita asiantuntijoita. Ryhmä kokoontuu kahdesti lukuvuodessa ja sen lisäksi tarpeen mukaan, myös pienemmällä kokoonpanolla.

Oppilashuoltoryhmä pohti keinoja, miten autetaan lapsia ymmärtämään muita ja tulemaan ymmärretyksi paremmin, jotta yhteistoiminta onnistuisi. Lapsiryhmässä voi olla yksinäisiä, joiden on vaikea hyväksyä muita ystävikseen. Lisäksi lapsilla saattaa olla pulmia kommunikaatiossa. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan koulutyössä, mutta niihin ei ehditä paneutua riittävästi oppituntien puit-

teissa. Kouluterveydenhoitaja ja perhetyöntekijä ovat olleet aktiivisia opettajien ja erityisopettajan tukemisessa.

Luokkatyöskentelyä haittasi suvaitsemattomuus - se, että lapsi, jolla ei ole kaveria, ei hyväksynyt toista samanlaista kaverikseen. Toisaalta jatkuva riitely samojen oppilaiden kesken vei kohtuuttomasti opettajan ja luokkakavereiden aikaa selvittelyineen. Tarvittiin tilaa ja aikaa mielipiteiden vaihtoon, ilmeiden ja kielen tulkinnasta johtuvien kahnausten avaamiseen ja tunteista puhumiseen eli kaveritaitojen harjoitteluun.

Perhetyöntekijä kävi pitämässä turvataitotunteja 3.-6.-luokkalaisten yhdysluokalle. Tunneilla puhuttiin kiusaamisen kokemuksista ja harjoiteltiin tunteiden nimeämistä. Toisella kerralla yhtenä menetelmänä käytettiin nallekortteja⁸, kun puhuttiin eleistä ja ilmeistä. Se

auttoi lasta oivaltamaan oman toiminnan vaikutusta toisiin lapsiin. Koettiin, että lisäksi tarvittaisiin pienen porukan kesken kiireetöntä ja häiriötöntä, ohjattua toiminta-aikaa. Koska asiantuntemusta löytyi oppilashuoltoryhmästä, syntyi ajatus kaverikerhosta!

TAVOITTEET

Kaverikerho perustettiin lukujärjestyksen puitteissa koulukuljetusta odottaville 3.-4. vuosiluokkien oppilaille. Siihen osallistui myös niitä lapsia, joilla ei ollut kotona ketään iltapäivisin eli käytännössä kaikki kolmannen ja neljännen luokan oppilaat. Kaverikerhon toiminta-ajatus ensimmäisenä toimintavuotena oli koota porukka, joka saisi sosiaalisten taitojen harjoitteluun muita enemmän aikaa ja mahdollisuuksia. Ajateltiin sen ohjaavan harrasteiden ja yhteistoiminnan kautta toisten hyväksymiseen ja auttavan myös kaveritaitojen kehittymistä. Kolmas tavoite oli ohjata terveellisiin välipaloihin ja valmistaa niitä itse. Neljäs tärkeä tavoite oli liikunnan lisääminen pieninä annoksina.

TOIMINTA

Kaverikerho esiteltiin vanhemmille arviointikeskustelujen yhteydessä. Kouluterveydenhoitaja suositteli myös kerhoa tavatessaan oppilaita ja vanhempia. Kaverikerhoon sai tulla mukaan kaverin kanssa. Tämä oli ensimmäinen haaste. Piti miettiä luokasta joku, jonka pyytäisi mukaan. Pienessä koulussa luokkarajat eivät ole toimintaa määrittäviä, joten käytännössä osallistujia olikin eri luokilta.

Kerhonoijaaja on tässä mallissa koulun ulkopuolinen kasvatuksen ammattilainen, perhetyöntekijä.

Kaverikerho

- kokoontui tiettyyn aikaan tietyssä paikassa
- muodosti vakiintuneen osallistujaryhmän
- ohjaajana toimi kokeiluvaiheessa kiertävä erityisopettaja
- kerhoteemat sovittiin yhdessä
- tavoitteli sopuisaa yhdessä tekemistä ja ilon löytämistä

Kerhon vakiintuneisuus ja pitkäjänteisyys ovat merkityksellisiä oppilaiden yhteisöllisyyteen kasvamisessa. Siksi kerhon toimintakauden on oltava säännöllinen. Se voi olla periodistettukin, mutta vasta pitkään yhdessä toimineet kerholaiset omaksuvat ryhmässä toimimisen eettisiä periaatteita. Ilo yhdessä tekemisestä ja yhdessä olemisesta vahvistavat tunnetta ryhmään kuulumisesta.⁹

Pienessä ryhmässä toimiessaan kerholainen

- harjoittelee tuntemaan itseään paremmin
- opettelee toisten tunteiden huomioimista
- havaitsee erilaisia näkökulmia
- opettelee myönteisiä keinoja selviytyäkseen ristiriitatilanteissa
- saa myönteisiä kokemuksia suhteessa muihin kerholaisiin¹⁰

Kerhotoimintaa kannattaa suunnitella jo keväällä oppilashuoltoryhmässä. Keväällä tai lukuvuoden alkaessa:

- selvitetään koulun resurssit kerhotoimintaan
- kartoitetaan ja sovitaan yhteysopettaja, kerhonohtaja ja käytettävissä olevat tilat
- laaditaan ohjaajan kanssa suunnitelma kerhon toiminnasta
- yhteysopettaja toimittaa kerhosuunnitelman rehtorille, liitettäväksi koulun kerhotoiminnan suunnitelmaan
- yhteysopettaja toimittaa kerhonohtajaa koskevat dokumentit tarvittaessa talous- ja henkilöstöhallintoon
- tiedotetaan oppilaille ja huoltajille kerhon alkamisesta koulun tiedotuskäytäntöjä noudattaen

Koulun kerhokäsikirjasta¹¹ ohjaaja löytää muistilistan ja saa monia hyödyllisiä vinkkejä.

Kerhonohtajan profiileja

- koulutettu
- motivoitunut
- aikuinen
- hygieniapassin suorittanut
- ammattilainen
- ensiaputaitoinen

Kaverikerhon ohjaajalla

- rohkeus ihmetellä
- aikaa kuunnella
- into keksiä
- kyky eläytyä
- ilo työskennellä

KAVERIKERHON SISÄLLÖT

Skräppäyksestä (engl. scrapbooking) eli leikekirja-askartelusta kaikki kerholaiset olivat innostuneita. Siitä lähdettiin liikkeelle ja kerholaiset yhdessä pohtivat muiden kertojen aiheet:

- skräppäys
- sulkapallo
- vekkulit voileivät
- lautapelit
- luistelu ja jääpelit
- askartelu ystävälle
- polttopallo

TOIMINTAVINKKEJÄ KAVERIKERHOON

Aika: 1 tunti kerran viikossa
Paikka: koulun tilat (luokka, jumppasali, keittiö)
ja lähiympäristö (koulun piha, maasto)
Kerholaiset: 3.-4. lk ja 5.-6. lk (omat erilliset ryhmät)
Ohjaaja: opettaja/perhetyöntekijä

5-10 min
ALOITUS

- vaihdetaan kuulumiset puolin ja toisin
- käydään lyhyesti läpi, mitä tällä kerralla on tarkoitus tehdä
- ei paljasteta kaikkea, mutta pidetään kiinni siitä, mitä viimeksi on mahdollisesti luvattu

30-40 min
TOIMINTA

- liikunta, pelit
- käsillä tekeminen
- rooli- ym. leikit

10-15 min
VÄLIPALA

- kevyt, terveellinen
- yhdessä tarjoiltu ja nautittu

5-10 min
LOPETUS

- keskustelu
- konkreettinen purkaminen
- tilojen siistiminen

Ehdotus kaverikerhon kokoontumiskerran rakenteeksi:

1. Alkupiiri: katsotaan, ketkä ovat paikalla, kerrotaan kuulumiset ja selvitetään lyhyesti, mitä tällä kertaa on tarkoitus tehdä.
2. Alkuleikki: leikitään yksi tai useampi leikki, johon kaikki varmasti pystyvät osallistumaan aktiivisina ilman suorituspaineita ja rajoituksia (esim. valokuvahippa).
3. Toimintavaihe: tehdään yhdessä suunniteltua, ohjattua toimintaa.
4. Rentoutuminen ja rauhoittuminen: välipala.
5. Loppupiiri: kerrataan tapahtumat keskustellen omista kokemuksista ja kuunnellen toisia. Esitetään mahdollisia toiveita seuraaville kerroille.

Ryhmäytymiselle on varattava aluksi riittävästi aikaa, jos lapset ovat vieraita toisilleen. Jokainen ryhmän tapaaminen on aloitettava senhetkisestä tunnetilasta; mikä lapsilla on mielessä päällimmäisenä. Tarkistetaan, onko heillä tarve puhua jostain vai jatketaanko suunnitelman mukaan kerhoa.

Kerhon tarkoituksena on edistää kaveruutta ja hyvää yhdessäoloa. Kerhon sääntöinä hyvät käytöstavat ovat riittävät. Lapsille on hyvä välillä palauttaa mieliin, ettei kerhossa ole pakko suorittaa mitään. Se voi olla vapauttava tunne, kun ollaan koulussa eikä ohjaaja ole opettajan roolissa.

TOIMINTAVINKKEJÄ ULKONA

Pihaleikkejä:

Mölkky, jalkapallo, kymmenen tikkua laudalla, piilosilla

Kanaemo ja kettu: Yksi on kanaemo. Kaikki muut ottavat kiinni toisistaan kanaemon takana, paitsi kettu. Yksi on irrallaan kettuna, joka yrittää siepata viimeisen poikasen. Emo mutkittelee ja suojaa poikasiaan.

Varpuset ja varikset: Puolet lapsista ovat varpusia ja puolet variksia. Samalta viivalta lähdetään juoksemaan toiselle viivalle. Kun ohjaaja huutaa ”varpuset”, ne yrittävät saada varikset kiinni ennen suojaviivaa ja päin vastoin.

Pihataidetta:

Metsän aarteita syksyn väreissä. Pihaan piirretään ruudukko, josta jokainen saa täyttää oman ruutunsa erilaisilla luonnosta löytyvillä aarteilla. Tuloksena on hieno tilkkupeitto!

Lumieläintarha:

Jokainen muotoilee lumesta haluamansa eläimen ja esittelee sen toisille.

Rallipolku lumeen tallattuna:

”Seuraa johtajaa” -ralli, vetäjää vaihtaen.

Taksia odotellessa yksi lapsi kerrallaan voi ajaa rallireitin ja toinen lapsi toimii ”ralliselostajana”. Toiset nauttivat rallikatsomossa.

Eväsretki:

Koulun lähikalliolla kiipeilyä ja maisemien ihailua. Lopuksi nautitaan eväitä.

Laavuretki (2-3 tuntia):

Vaellus lähilaavulle, matkaa alle 1 km/kuljetus kaupungin tai kunnan makkaranpaistopaikalle, tulen sytyttäminen, makkaranpaisto, tikkupullan paisto (onnistuu aina!), nuotiotarinat.

TOIMINTAVINKKEJÄ SISÄLLÄ

Reaktioleikkejä:

Kivi:

Noita taikoo salissa vaeltavat keijut. Kun musiikki loppuu, kaikki muuttuvat kiviksi ja noita peittää huovalla yhden ”kiven”. Kuka huomaa ensin, kenet on taiottu? Sopii tutustumisleikiksi.

Läpsy:

Piirin keskellä seisovalla on paperitötterö kädessään. Lapset istuvat ympärillä ja tötteröllä pitäisi läpsäyttää polveen sitä, jonka nimi huudetaan. Huudettu yrittää nopeasti huutaa jonkun toisen nimen pelastuakseen läpsyltä. Jos ei ehdi huutaa, jää läpsyksi. Sopii nimien opetteluun ja kertamiseen.

Villahousut:

Kuka ehtii nopeimmin kyykkyyyn, kun huudetaan ”villahousut!”, ja viimeinen putoaa pelistä.

Vesi nousee:

Juoksennellaan salissa. Kun huudetaan ”vesi nousee” pitää hypätä köyteen, renkasiin tai puolapuille irti lattiasta. Viimeinen putoaa pelistä.

VÄLINEILLÄ KISAILUA

Värisota:

Iso paperi levitetään lattialle. Keskelle vedetään viiva. Lapset jaetaan kahteen joukkueeseen, siniseen ja punaiseen. Väreillä tehdään kilpaa jälkeä kynää nostamatta ja rajaa ylittämättä. Lopuksi katsotaan, kumpi puoli on vahvempi väriltään.

Säkillinen:

Kirpparivaatteita kumotaan säkillinen keskelle salia. Kuka pukee eniten vaatteita ylleen? Aikaa on esim. 2 min, jonka jälkeen riisutaan ja lasketaan päälle puetut.

Pisin luikero:

Sanomalehdestä revitään ohutta soiroa ja verrataan, kenellä on pisin katkeamaton luikero.

Aasille häntä:

Silmät sidottuna yritetään osuttaa häntä oikeaan kohtaan aasia.

Muistipelit:

Asetetaan erilaisia esineitä lattialle/pöydälle. Kerholaisilla on minuutti-pari aikaa opetella esillä olevat esineet ulkoa. Kerholaiset sulkevat silmänsä / kääntävät selkensä esineille, ja ohjaaja tai yksi kerholaisista poistaa yhden esineen kokoelmasta. Kuka muistaa ensimmäisenä, mikä esine puuttuu?

Tunnustelet:

18 esinettä pussissa. Kuinka monta tunnustat kankaan läpi tunnustelemalla?

RAKENTELUA JA MUOTOILUA

- Koristeita taikataikinasta
- Sytykkeitä kananmunakennosta ja steariinista
- Kenkäläätikosta nukkekoti tai hevostalli
- Talo pahvilaatikoista parityönä, sitten kyläilemään
- Avaruusolioita, robotteja ja avaruuskengät foliosta
- Käsinuket, tikkunuket johonkin satuun, joka esitetään
- Aarrekartta: aikakaus- ja sanomalehdistä leikellään kuvia niistä mitä haluttaisiin olla/omistaa/tehdä. Aarrekartan saa esitellä muille, jos haluaa. Se vietään kotiin.
- Keppihevonen sukasta (rakentelu kestää kaksi-kolme kerhokerhtaa)

Taikataikina

*5 dl vehnä jauhoja
2 dl suolaa
(2 rkl alunaa apteekista)
5 dl kiehuvaa vettä
1 rkl öljyä*

Sekoita ensin suola ja jauhot. Lisää sitten loput aineet.

KEITTIÖSSÄ VALMISTETAAN JA HERKUTELLAAN

- Mikrokola, voi viedä tuliaisiksi kotiinkin
- Lettuja
- Vohveleita
- Pirtelöä
- Hedelmäsalaattia
- Täytettyjä voileipiä

Ruokatapoja ja kattausta harjoitellaan yhdessä.

Mikrokola

50 g	voita
$\frac{3}{4}$ dl	vehnä jauhoja
1 rkl	kaakaota
$\frac{3}{4}$ dl	siirappia
$1 \frac{1}{4}$ dl	sokeria
1 tl	vaniljasokeria

Sulata voi. Lisää muut aineet. Sekoita hyvin. Laita seos mikroastiaan. Kypsenä täydellä teholla 4 min. Kaada leivinpaperille pellin päälle jäähtymään. Lohko ja nauti.

RAUHALLISTA OLOA

Pienessä (alle 10 lapsen) ryhmässä on aikuisen helppo hallita tilannetta niin, että jokainen tulee halutessaan kuulluksi.

Pienimmille ohjaaja voi lukea kirjoja ystävyydestä ja ihmisten erilaisuudesta.

Hartioiden hieronta 5.-6. lk oppilaiden ryhmässä on suosittua. Myös jalkoja voidaan hieroa ympyrässä istuen ja tarinaa kertoen.

Ohjaaja heittää pallon jollekin ympyrässä seisovalle lapselle ja kysyy

- lempiruokaa
- kavereita
- mistä musiikista pidät
- mikä kouluaine ei ole niin mieluinen
- mikä saa sinut vihaiseksi
- jne.

TUNNETAITOJA ERILAISILLA PELEILLÄ

Kasvot:

Ohjaaja pyytää täydentämään valmiiseen kasvopohjaan erilaisia ilmeitä: ”Täydennä ilme, jos joku nauraa sinulle / jos pelkää / jos olet surullinen / kun sinulla on hyvä mieli.”

Kortit:

Laitetaan kortit nurin päin lattialle ja jokainen vuorollaan ottaa kortin ja jatkaa siinä olevaa lausetta, esim. ”Tulen surulliseksi, kun...”

Ympyrä:

Pyöräytetään osoitinta ja jokainen saa vuorollaan näytellä tai kertoa, milloin on tuntenut tätä tunnetta (sektoreissa tekstinä tunteet: ilo, suru, viha, häpeä, onni, ikävä).

Pieniä esineitä paljon:

Jokainen valitsee esineistä muutaman, jonka haluaa esittävän itseään. Sen jälkeen jokainen saa kertoa vuorollaan, miksi valitsi tämän/nämä ja mitä se hänestä kertoo. Ohjaaja ottaa myös esineen.

Turvataitopassit lapsille:

Osana Lasten turvataito -ohjelmaa on valmistettu *Turvataitoja lapsille* -opas, jonka avulla pyritään vahvistamaan lasten omia taitoja puolustaa itseään ja pitää huolta rajoistaan hankalissa tilanteissa. Oppaassa on lapsille monistettavaa materiaalia, josta kootaan turvataitopassi. Ks. lisää ¹²

Magneetti:

Magneettien avulla on hauska leikkiä ja oivaltaa, miten mieliteko – riippuvuus – esimerkiksi karkkihimo vaikuttaa meihin. Magneetille on ominaista, että se ikään kuin väkisin vetää puoleensa tiettyä materiaalia. Vähän samalla tavalla toimii meissä karkkihimo, eli jos karkkipussi on ulottuvilla, se vetää minua puoleensa magneetin tavoin. Eri kokoisilla magneeteilla kokeillaan niiden vetovoimaa. Toimiiko magneetti paperin läpi? Entä verhon takaa? Keskustellaan mieliteoista ja riippuvuudesta.

Omat rajat:

Tehdään ympyrä lattiaan. Asetutaan pareittain siten, että toinen lapsi menee ympyrän sisään ja yrittää estää tunkeutujaa tulemasta ympyräänsä. Tunkeilijaa saa tönä ja työntää, estää hänen pääsyä ympyrän sisälle. Sitten yritetään samaa ilman kosketusta pelkällä kiellolla. Vaihdetaan rooleja. Lopuksi rentoudutaan lattialla maaten tai pallohieronnalla.

Pallohieronta:

Edellisen harjoitteen parin kanssa jatketaan. Toinen lapsi asettuu päinmakuulle ja pari pyörittelee tennispalloa keholla hieroen varpaista päähän asti. Sitten vaihdetaan osia.

Autiosaari:

Rajataan oma auto saari ja mielikuvitellaan, mitä otettaisiin mukaan (esimerkiksi ihmiset, tavarat, asiat). Auto saari voidaan sitten leikellä lehtikuvista, piirtää tai askarrella ja rakennella.

Tunnepelejä lisää *Huomaa lapsi* -kirjassa¹³.

ROOLILEIKKEJÄ

Luetaan tarina, jaetaan roolit, vaihdetaan rooleja. Puretaan kertomalla, miltä tuntui olla eri rooleissa.

Yhdessä harjoiteltu näytelmä (alla teksti) voidaan esittää esimerkiksi koulun perheillä. Tarinassa kertoja kertoo, roolihenkilöt toimivat kerronnan edetessä ja kielikuvat esitetäänkin konkreettisina.

Pieni rakkaustarina

Roolit:

Tuuli, Impi, Unto, Kauno, Härkä, Sovinto

Tarvikkeet:

sanomalehtiä, irtohelmiä, rukkaset, vispilöitä, rahaa, härän sarvet, pehmokissa Sovinto, köyttä, nutut

*Oli synkkä syksyinen yö!
Tuuli heitteli lehtiä ympäriinsä.
Neiti Impi Umpilampi istui kivellä ja itki.
Kyyneleet valuiivat helminä maahan.
Sulhanen Unto oli juuri tulossa tuomaan hänelle rukkaset.
Syynkin Impi aavisti, sillä hänellä oli ollut
vispilänkauppaa Kaunon kanssa.
Impin mielestä tämä oli pelkkää väärinkäsitystä.
Hän päätti ottaa härkää sarvista ja nostaa kissan pöydälle.
Impi pyysi Untoa ja Kaunoa hieromaan Sovintoa
(kissa, joka on päydällä)
Impi ja Unto päättivät solmia ystävyysnauhan (köyteen solmu) ja
sitoutua toisiinsa (köytetään jalat tms. toisiin).
Kun he vielä muistivat kääntää nautunsa nurin, niin onni oli
takuulla oikein päin koko loppuelämän.*

¹ Rintala et al. 2005, 75

² Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 23

³ ks. Kenttälä 2008 ja Kenttälä & Kesler 2009

⁴ www.yad.fi

⁵ www.yad.fi

⁶ Gresham & Elliott, 1990

⁷ Juvonen, 54-55

⁸ www.sosiaaliportti.fi

⁹ Kenttälä 2008, 15

¹⁰ Kenttälä 2008, 15

¹¹ Kenttälä 2008

¹² Lajunen & al. 2005

¹³ Taitto, A. 2002. Päihdeongelma perheessä. Huomaa lapsi. Lasten vertaisryhmien vetäjille. Lasten Keskus

LÄHDEKIRJALLISUUS:

Gresham, F. M. & Elliott, S. N. 1990. Social Skills Rating System Manual. Circle Pines: American Guidance Service.

Juvonen, A. Skidikantti: Lapsen tie objektista subjektiksi. Lastensuojelun keskusliitto. www.skidikantti.com/kirja/skidikanttikirja.pdf

Kenttälä, M. 2008. Koulun kerhokäsikirja. Helsinki: Kerhokeskus – koulutyön tuki ry.

Kenttälä, M. & Kesler, M. (toim.) 2009. Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. Helsinki: Kerhokeskus – koulutyön tuki ry.

Lajunen, K., Andell, M., Jalava, L., Kemppainen, K., Pakkanen, M., Ylenius-Lehtonen, M. 2005. Turvataitoja lapsille. Turvataitokeskuksen oppimateriaali.

POPS 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus, Vammalan kirjapaino Oy.

Rintala, P. Ahonen, T., Cantell, M. & Nissinen, A, (toim.) 2005. Liiku ja opi. Liikunnasta apua oppimisvaikeuksiin. Keuruu: PS-kustannus.

www.sosiaaliportti.fi

www.yad.fi

Pisin luikero, mikrokolaa, pihataidetta, läpsy....

- Kaverikerhossa tehdään yhdessä ja opitaan samalla kaveritaitoja!

Kaikille kaveri! - kaverikerho sosiaalisten taitojen kehittäjänä -opas antaa vinkkejä moniammatillisessa yhteistyössä toteutettavaan kaverikerhoon. Kaverikerhon tavoitteena on edistää kaveruutta ja mukavaa yhdessä oloa.

Kerhonohjaajan opas on tarkoitettu oppilashuoltoryhmille, opettajille, sosiaalitoimen perhe- ja lapsityöntekijöille sekä vanhemmille ja muille kasvattajille.

Opas tarjoaa kassillisen toimintasisältöjä kaverikerhoon. Mukana on vinkkejä muun muassa välineillä kisailuun, rakenteiluun ja muotoiluun, tekemiseen sisällä ja ulkona, helppoon kokkaukseen sekä tunnetaitojen harjoitteluun.

Kerhokeskus - koulutyön tuki ry
Mariankatu 15 A 11
00170 Helsinki
p. (09) 6962 440
kerhokeskus@kerhokeskus.fi

www.kerhokeskus.fi